

ristning för *iafurbiarn*. Namnet synes icke vara känt från någon annan inskrift, ej heller från medeltida urkunder; se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 107. Om namnet *Vifastr* se Sö 282 och E. Wessén a. a. s. 101.

Ristningen är omsorgsfullt utförd. Inskriften är inlagd i en enkel sammanhängande slinga, som går i två varv upp och ned över ristningsytan. I ändarna är slingan upprullad i enkla spiraler, utan någon djuornamentik (jfr B 267, L 312 Bro kyrka). Slingans längd är noggrant beräknad efter inskriften, och avståndet mellan runorna är likformigt. Runstenen tillhör närmast den grupp, som v. Friesen kallar »ornamenterade runstenar» och som Brate vill tillskriva ristaren Gunnar. Även med avseende på runornas former och användning överensstämmer U 490 med inskrifterna av denna grupp. *o*-runan brukas som tecken för nasalerat *a* (*ot*); den ursprungliga diftongen *æi* betecknas enkelt med *i*-runan (*kirbiarn*, *pir*, *ristu*, *stin*), likaså *u* i *uk*; *h* är utelämnat i början av ord (*ialbi*, *ans*); formeln *kup ialbi ans ot uk salu* med det tautologiska uttrycket *and ok salu*.

Uptill är ristningen försedd med ett snett ställt kors. De nedre korsarmarna ha till uppgift att sammanbinda de båda slingvarven. De övre korsarmarna sluta blint, utan de förenande gränslinjer, som finnas på Peringskiölds och Dybecks teckningar. Ett kors av det närmaste samma form förekommer på de ornamenterade stenarna U 335, U 358, U 539, U 518; rätt likartade kors finnas även på U 586 och 587.

491. Årby, Lagga sn.

Pl. 96.

Litteratur: B 200, L 575, D 2:183. J. Peringskiöld, F1 5:1 n:r 27 b, Monumenta 3, bl. 12; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 2, s. 131; UFT h. 2 (1872), s. 35; E. Brate, Anteckningar 1915 (ATA).

Äldre avbildningar: Peringskiöld, teckning (F1 5:1), träsnitt (i F1 5:1, Monumenta 3 och B 200); Dybeck a. a.; Brate foto 1915 (ATA).

Detta fragment av en runsten sitter inmurat på insidan av nordvästra väggen i källaren vid Årby. Det har funnits på samma plats redan i slutet av 1600-talet. J. Peringskiöld har för-

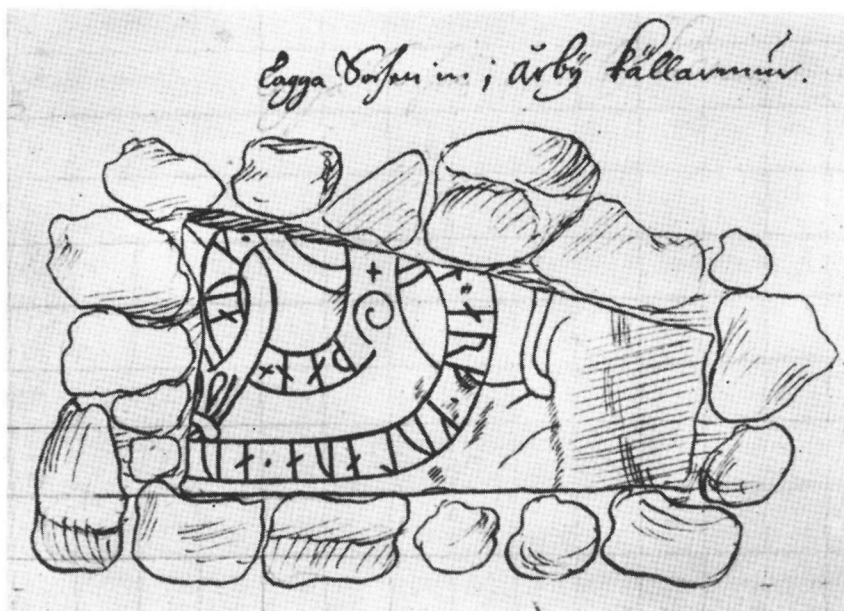

Fig. 225. U 491. Årby, Lagga sn. Efter teckning av Peringskiöld.

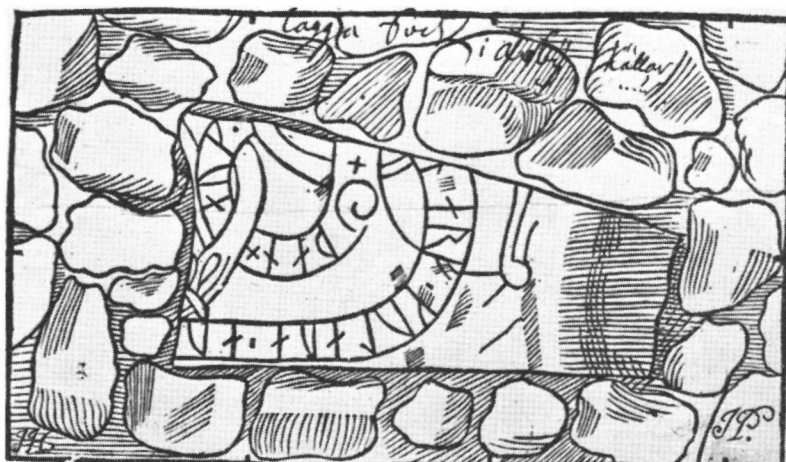

Fig. 226. U 491. Årby, Lagga sn. Efter B 200.

sett sin teckning, utförd i maj 1684, med följande påskrift: »Lagga Sochen in j Årby Källarmur»; han har även gjort samma anteckning på träsnittet i *Monumenta*: »Lagga Sochn i Årby källarmur» (B 200: »Årby källarmur», L 575: »Årby källaremur»). — Dybeck: »Stycket är inmuradt vid foten af vestra långväggen inuti en källare.» — Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Rånäs», s. 60: »uti en golfkällares mur under en gård i Årby lär sitta en sten».

Rödgrå granit. Höjd 0,60 m., bredd 1,22 m. Ristningens bredd 0,87 m. Ytan är tämligen jämn. Ristningen är grund, och tydliga märken synas efter verktygshuggen.

Inskrift:

... n · auk × kulauh × au ... + þan + a - ...

... ok Gullaug o[k] ... þann ...

»... och Gullög och ...»

Till läsningen: Av 1 **n** finnes endast nedre delen, med h. bst i behåll. Runan kan icke ha varit **h**. 3 **u** säkert; icke **r**. 4 **k** säkert; icke **f**. Ordet 2—4 **auk** är tydligt. 5 **k** är icke stunget. 10 **h** är tydligt; icke **a**. Runan 17 svagt skönjbar, osäker. Möjligen **u** eller **r**. Därefter osäkra spår av ännu en runa.

Peringskiöld: **n · arf · kulaua · au** ... + **þan × auk**. — Dybeck: **- arf + kulaua × au** ... + **þan × auk**. — Brate: **a · arf · kulaua · au** ... + **þan + au -**.

5—10 **kulauh** är säkerligen ett kvinnonamn på *-laug*, antingen *Guðlaug* (väl känt från runinskrifter, vanligen tecknat **kuþlauh** o. dyl.) eller *Gunnlaug* (ej säkert styrkt från inskrifterna, men välbekant från den västnordiska litteraturen). Om dessa namn se Sö 263.

13—15 **þan** kan vara antingen ett pronomen i ack. 'den, han' eller den jämförande partikeln **þan** 'än'.

492. Örby, Lagga sn.

Pl. 95.

Litteratur: B 201, L 576, D 2: 181, J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 12; R. Dybeck, *Reseberättelse* 1865 (ATA); UFT h. 2 (1872), s. 36; E. Brate, *Anteckningar* 1915 (ATA).

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 201); Dybeck a. a.; Brate foto 1915 (ATA).

42—45887. *Upplands runinskrifter*.